

הלכות סֵפֶה סִימָן תרלא תרלב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לב]

זָכַן לְמַעֲלָה קְשׁוּשָׁה גַּם הָיָה עַל־יָדֵי סֵפֶה¹⁶.

16) ואף שלכאורה די בכך שימלא טפח זה בכיסוי שאינו כשר לסכך, דין הגרמיש אלישיב (הערות סוכה יט, ב) שיתכן שצריך רוקא סכך כשר, כדי שייקרא שגג הסוכה עשוי מסכך כשר.

[משנ"ב ס"ק לד]

וְכַוִּינִי נְפִי מְכַרְךָ, נִצְרָזְן צִדִּיק עֵינֵן קֶצֶת¹⁷.

17) אמנם לענין ארם המסופק אם בירך ברכה שחיובה מדרבנן או שלא בירך, כתב בשע"צ לעיל (סי' רטו ס"ק כא) שאסור לו להחמיר ולברך, ואם כן מדוע צידד כאן שמברך במקום ספק. אכן, מבואר בספר קונטרסי שערים (להגריי גוטסמן, קרושין סי' כד אות א) שבמקום שנחלקו החכמים, שמבואר בגמ' (עבודה זרה ז, א) שלענין דרבנן יהלך אחר המיקל, אין זה בספק דרבנן שמחמת הספק הולכים בו לקולא בתורת ספק, אלא נחשב שהוכרעה ההלכה בתורת דאי שהולכים אחר המיקל.

ובביאור הטעם שנשאר בצריך עיון קטן, כתב הכף החיים (סי' נו) שיתכן שאף בספק דרבנן יש לחוש לספק ברכה ולהימנע מלברך.

סִימָן תרלב

דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בְּסֵכֶךְ

[משנ"ב ס"ק ב]

שְׁהִלְףָה שְׁעוֹר אֶרְבָּעָה טְפָחִים עַל פְּנֵי כָל הַטֵּהָה¹⁸.

1) ושיעור ארבעה טפחים לפי מידות זמנינו, כתב הגר"ח נאה (שיעורי תורה סי' ג סכ"ה) שראוי להחמיר בענינו שאמדה היא 47 ס"מ [מפני שיתכן שאמדה לפי שיעור טפח עצב קטנה מ-48 ס"מ], וטפח הוא כמעט 8 ס"מ, ואף בחזו"א (אוי"ח סי' לט ס"ק טו ד"ה כל) מבואר שראוי לחשב בדיני דאורייתא לפי השיעור הקטן [המכונה 'שיעור גר"ח נאה', והוא 48 ס"מ לאמה, ו-32 ס"מ לארבעה טפחים], כיון שבדאורייתא אין ראוי להקל בשיעור הגדול [המכונה 'שיעור חזו"א', והוא כ-58 ס"מ לאמה], וכן הדין לגבי שלשה טפחים אויר או סכך פסול, ולגבי ארבע אמות של דופן עקומה.

[משנ"ב ס"ק ג]

לָכֵן יֵשׁ לְהַחְמִיר לְקַטְחָלָה¹⁹.

2) אכן, לגבי קנים שהרעפים עומדים עליהם, והסיר את הרעפים והניח עליהם הסכך, שיש מן האחרונים שטוברים שאינם כשרים

לסיווך מפני שלא הונחו לשם צל, כתב בשע"צ לעיל (סי' תרכו ס"ק כב) שאף אם הם רחבים שלשה טפחים אין להחמיר שלא לשבת תחתיהם, מפני שיש לצרף את שיטת בעל העיטור שאינם פסולים בעצם [שמעשה הסרת הרעפים לעשיית הסוכה, נחשב כמעשה בגוף הקנים לשם סוכה], וכן יש עוד צדדים להקל בזה.

וברברי החזו"א (אוי"ח סי' קמד ס"ק ד) שסתם לגבי גג שרוחבו שלשה טפחים הכולט לתוך חלל הסוכה שמותר לישון מתחתיו, נראה שלא החמיר כלל בשלשה טפחים כשיטת הראב"ד, והיקל עד ארבעה טפחים (שונה הלכות ס"א).

[משנ"ב ס"ק ז]

לֹא אֶמְרִינָן דְּפָן עֲקָמָה כְּנֶהָ¹⁹ וכו', רואין קאלו: הַדָּפָן מְגִיעַ עַד לְמַעֲלָה וְנִכְפָּף²⁰ וכו', לְכַלֵּי עֲלָמָא יֵשׁ לְהַקְלֵי, דְּאֶמְרִינָן לְבֵיד וְדָפָן עֲקָמָה²¹.

3) ובביאור הדבר כתב לקמן (סי' תרלג ס"ק ב), שכדי לומר דופן עקומה צריך שיהשב הסכך הפסול בהמשך הדופן שיהיה אפשר לדונו כחלק מהדופן שהתעקם בסופו, וכשיש הפסק אויר באמצע אי אפשר לומר כן. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרל ס"ק מד).

4) אמנם, לקמן (סי' תרלג ס"ק ב) סתם כדעה הראשונה, שאין אומרים דופן עקומה אלא כשהדפנות מגיעות לסכך.

5) ולענין סוכה הסמוכה לקיר בנין, ומונן מפסיק בין הסכך שלה לבין הקיר, אלא שהמונן מונח במרחק פחות משלשה טפחים מהקיר, וכדי להחשיב את הקיר כדופן הסוכה צריך לומר לבד ואחר כך דופן עקומה, דעת הגר"ע קרלין (חוט שני סוכות עמ' ריט) שהחזו"א (אוי"ח סי' עז ס"ק ז, וראה שונה הלכות סי' ג) שכתב שאין אומרים דופן עקומה כשהסכך או הדפנות אינם מגיעים זה לזה, חולק על המשנ"ב כאן שכתב שאומרים לבד דופן עקומה, ולדעת החזו"א הסוכה פסולה, וכן הדין לפי מה שכתב בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' יב) שאין אומרים שתי הלכות יחד.

ובביאור החילוק בין דפנות הרחוקות מהסכך שלשה טפחים ומתכשרות על ידי דין גוד אסיק, שבהן לא אומרים דין דופן עקומה, לדפנות הרחוקות פחות משלשה טפחים ומתכשרות על ידי דין לבד, שבהן אומרים דין דופן עקומה, יש לומר כפי שמבואר בפמ"ג (משב"ז ס"ק א) שבין שאי אפשר לדקוק שהדופן תגיע עד לסכך ממש, הותר להרחיקה מהסכך עד פחות משלשה טפחים ובכך נחשבת כאילו היא מגיעה לסכך, ולפיכך אפשר להחשיב אותה כאילו התעקמה, מה שאין כן כשהיא רחוקה מהסכך שלשה טפחים ואינה מתכשרת אלא על ידי דין גוד אסיק, אינה נחשבת על ידי כך כאילו היא מגיעה לסכך, אלא שזה דין בדופן שהיא כשורה אף כשהיא מגיעה לסכך, ולכן אי אפשר לראות את הדופן והסכך כאילו הם דופן אחת שהתעקמה.

הלבנות ספה תרלא תרלב

צו באר הגולה

טפה, הרי זו קשנה: הגה (לא) *ניש אוקרים שהטפה לא תקנה אורי, רק (לב) מן הדפן או הסכך *והראש בשם ר'י הרמב"ם פ"ד, וצריך שיהנה בה שבועה טפחים על שבועה (לג) בגבה (יא) צשנה טפחים (ט"ז) גם צריך שיהיו הדפנות לאחר שהם גבוהים צשנה עשויות מדבר שמספקין בהם, (לד) דהא הם הסכך (ר"ז) ספיק ר'יבנה, ואם כל הדפנות מדבר שמספקין בהם, מתר לישן אפלו סתת דהקנות (ס"ט) בפי ר'בני ירוחם ג"ח ח"א :

תרלב דברים הפוסלים בסכך, ובו ד' סעיפים :

א (א) *סכך פסול פוסל (ב) באמצע בארבעה טפחים, אבל פחות מארבעה קשרה (ג) *ומתר לישן תחתיו, מן הצד אינו פוסל אלא בארבע אמות, אבל פחות מארבע אמות קשרה, דאמרין לין עקמה, ד'דהינו לומר שאנו רואים (ד) *הפתל *נצקם, ויחשב זה (ה) הסכך הפסול מגוף הכתל, ודבר זה הולכה למשה מסיני. ה'הלכך, בית שנתחת באמצע וסכה במקום הפחת, ונשאר מן המקרה סביב בין סכך קשר

באר היטב

(ח) *נצקם. משמע דוקא קשרה פגיעות לסכך, ר"ן ופ"ח, וצמ"א, וצ"ו חולק ע"ז ומתיר אפלו באין דפנות מגיעות לסכך, ע"ש. וע"ן בחשבות פנים מאירות סימן סא, קשעושים סכה בחוף הבית ולמעלה הגה המכסה קשעושים, צריך לטל עד טקום שיהנה פחות מג' נגד הדפנות בין שאין הדפנות מגיעות לסכך, וכן העושה סתו בחוץ ומצטרף שני פתלים הבנויים תחת הגג של שינדל"ן ואין הפתלים מגיעים להגג אפלו פחות מג' והגג בולט

באר הלכה

מנהגו נקט: * ויש אוקרים שהטפה לא תקנה אורי וכו'. וראוי לחש לדבריהם ומ"ז בשם הלבנוש: * הראש"ל והרמב"ם פ"ק ד. טענת סופר הוא, וצריך לומר: סרב סגוד בקרקע (ע"ן שם דמוכח כ"ן), הלשון המסביר הרי היא לשון סקופים טפח. וכן בביביתוסף שכתב: ומדברי הרמב"ד פ"ק ד. נראה שהוא מפרש כפרוש ר"י, *פ"ן צריך לומר: ומדברי אחר רוב הפסודי וכו', כי דברי הרמב"ד לא נמצא שם כלל:

* הפתל נצקם וכו'. ע"ן משנה ברורה מה שכתבנו 'משמע תלשון זה דדוקא קשרה פגיעות מגיעות וכו'. ועל"פ זה פסק בחשבות פנים מאירות סימן סא. קעושין סכה סתת הגג על"י שוקלין קצת מסג המכסה פרעפים או שינדל"ן והדפנות אינן נוגעין למעלה עד סקיה שצריך שיהנה מן הגג כל"ף עד שלא ישאר קסדה ד' טפחים נגד צדיה לומר תוף חלל הדפנות. ד"פן עקמה לא ש"ף כ"ן דאין הדפנות מגיעות לשם, והפסק אור לא ש"ף ד"פן עקמה, וצריך לחזר פנה כי מצוי הוא, וכן פוסל שם מי שעושה סתו בחוץ ומצטרף פתלים הבנויים סתת סג של שינדל"ן, ואין פתלים מגיעים להגג אפלו פחות מג' טפחים והגג בולט ד' טפחים, אלא דה"רין אין לסכה זו תחתה, וצריך לחזר

לחקרה, ואי לית לה ספה אחריה אכל שם כלי כרפה, ואי כרפון, כ"ש לו ספה אחריה ואי להחמיר וליקל שם, וכאין לו ספה אחריה יוצא בה ג' חותיה ודוכי נמי מקנה, וע"ן צריך ציון קצתהו, עד כאן לש"נו:

א (א) סכך פסול. ע"ן לעיל בסימן תרכט מהו (ח) נקרא סכך פסול: (ב) באמצע בארבעה טפחים. ה"נו, שהולך שעור ארבעה טפחים על פני כל הסכה (ש"ש לה שלש דפנות) (ג) בארבעה טפחים (ג) הוא מקום חשוב להכליק ולחץ בין הדפנות, עד שאין הדפנות מוציאות זו לזו ונראות בשתי סבות ואלא אחת רק שתי דפנות: (ג) ומתר לישן תחתיו. ויש פוסקים (ד) שסוקרין, דה"ר דפחות מארבעה טפחים הסכה קשנה, מכל מקום סתת אותו המקום אסור לישן ולאכל אלא אם כן אותו המקום הוא פחות משלושה טפחים, (ה) לכן יש להחמיר לכתחלה: (ד) כאלו הפתל נצקם וכו'. משמע לכאורה (ז) מלשון זה דדוקא קשרה פגיעות מגיעות לסכך, אבל אם אין הדפנות מגיעות לסכך, אף דבעלמא לא קשרין גוה, קולעיל בסימן תרל ע"פ ט, דחשבינן כאלו מגיעות למעלה עד הסכך, אפלו הכי בענינו דיש סכך פסול על הסכה ואנו רוצין להכשירה משום ד"פן עקמה, לא אמרין ד"פן עקמה פנה. (ז) *ניש אוקרים דאפלו אינם מגיעים הדפנות לסכך, נמי אמרין ואין כאלו הדפן מגיע עד למעלה ונכפה: (ח) ואפשר מיכי דמן הדפנות עד הסכך הוא פחות משלושה טפחים, לכלי עלמא יש להקל, דאמרין לבוד ד"פן עקמה: (ה) הסכך הפסול וכו'. ואם הסכך למעלה אינו מנה בשנה אלא עקם בגיני ש'לנה, אף על"פ שיש בשפוע ארבע אמות (ט) אינו פוסל, אלא אם כן יש במשכו ארבע אמות, ואם הוא עקם למעלה, ולמטה בסמוך לו יש קורה ועם הקורה ינה ארבע אמות, אף על"פ שיש נמשך הקורה מנהו שלשה טפחים, בין ש

שער הציצין

(כ) דאי לא הכי הנה לה דיבה סריקה: (ג) דאף על"פ דלעיל בסימן תרל ע"פ ט, כשרפנותה גבוהין מן הארץ ז' ומשהו, אמרין לבוד וחשבינן כסתם עד הארץ, תבא דכל הפחצה הוא בשפוע ואהל בשפוע לאו אהל הוא, בע"ן על"פ פנים שהטפה הראשון יתנה עומד וקנה על"י ב"ן ולא על"י לבוד: (ד) כ"ן אונקנים: (ה) ע"ן כ"ן ובאר הרמב"ם: (ו) ואפלו הוא סכך פסול סדוקו, ורצה ע"ד (יד עמוד ב) כ"ן דאמתה (לכך רוב ד' טפחים) אפמא דמטלתא וכו'. (ז) דלמאן פסיעין ב פנה"א: (א) נש"י: (ז) הנאביד ותר"ן: (ח) מ"ר אב"ט: (י) כ"ן אב"ט ופ"ח בשם תר"ן: (י) ט"ו ואלה רבה, והסקימו לדעת הסו"ר: (פ) פרי מגדים, וכן הסכים בבכורי יצחק להקל: (ט) כ"ן אב"ט. והוא הדין לענין פסול ד' טפחים באמצע הסכה הדין כן, שאם עומד בשפוע ויש במשכו ד' טפחים ואין חופס בסכה ד' טפחים, שאינו פוסל ובכורי יצחק בשם א"ר:

תרומה: 1 רש"י ע"ן.

הלכות סבה סימן תרל"ב

(ג) לפתלים פחות מארבע אמות, פשרה, (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו * כל זמן (ז) שיש בו ארבעה טפחים. 'במה דברים אמורים, בסבה גדולה שיש בה יותר על הספק פסול שבועה טפחים על שבועה טפחים, אבל בסבה קטנה (ח) שאין בה (א) אלא שבועה על שבועה, בין באמצע בין מן הצד, בשלשה טפחים פסולה, בפחות משלשה (ט) פשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הספק לבשעור: ב * האויר בין בגדולה בין בקטנה שונים, דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה, * בפחות משלשה קשרה ומצטרף להשלים הפכה (ז) (י) * ואין ישנים תחתיו: הגה (יא) ודוקא שהולך על-פני כל הספה (י' ירחם נ"ח ח"א) או שיש בו כדי לעמוד בו (יב) ראשו ורבו, אבל בלאו הכי מותר, דהא אין סבה שאין בה נקבים נקבים (י"ז ספ"ק). והא דספק פסול פוסל בארבעה ואויר בשלשה, הניי דוקא (יג) שהספק הסבה לשתים ולא נשאר שיעור הקשר סבה עם דפנות במקום אחד, (יד) אבל אם נשאר שיעור סבה במקום אחד, (טו) המקום שהוא קשר, (טז) ואף (יז) שמבחוץ, אם מחבר לו מן העדרים (יח) ג, (י"ז) ספק פסול פחות מארבעה ואויר אצלו פחות משלשה, אין מצטרפים לפסול. * הלכה, אם אויר שלשה במקום אחד, אפילו מצטו בספק פסול, קשר. והני מלי בסבה גדולה, (יח) אבל בקטנה שאין בה אלא שבועה על שבועה, אם יש בין שניהם שלשה טפחים, מצטרפים לפסול: ד * אם יש ספק פסול שני טפחים ועוד ספק פסול שני טפחים ואויר פחות משלשה מפסיק ביניהם, (יט) יש להסתפק אם שני

ו' האויר והשנים
שם ושאיר פוקדים
ז' מיטרא ורביא שם
י"ט ח' מיטרא ורביא
מקום ופולחניו פי
כ' ה"ז וקם כמקרא
י"ט ט' מיטרא ורביא
שם י' חוקמה
והראש שם כמקרא
כ' טור בשם אביו
הראש

באר היטב

לפסול ליבא הלשך סבה, מ"א: (ז) ואין ישנים, הא דתמיר ארר מספק פסול בסבה קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אויר בשלשה ומכר פסול בארבעה, השעם, שבאויר נראה לעין שפי התפסק בספק משה שגראה בספק פסול: (כ) שומבחוץ, עין כבוד והמקרא דאם יש לה ג' דפנות והפסול הולך ע"פ ארבע פסולה דליפא בכל צד אלא דפן ומקצה, ואם הפסול הולך לתחת, אם נשאר שיעור סבה קשר שם, ואם יש פחות מ"א מרפן האמצעי עד סוף הספק

הוא ד"ט, אלא דהר"ן אין לטובה זו מחצות, וצריך לומר בזה כי מקור הוא, עכ"ל: (ב) לכתלים, י"ל דאם הגג עקם נגזין שלטי אע"פ שיש בשפתי ד' אינו פוסל א"כ יש במשכו ד' דאו חופס פסקה ד', ואם הגג עקם למעלה, ולמטה בסמוך לו קורה, אע"פ שאינו נמשך ממנו ג"ט, בין דבגבה רחוק ממנו ג"ט אין מצטרפין, ולא אמרין חבט ולבדו להחמיר, מ"א, ע"ש: (ג) אלא ד', אינו קרדק, ואפילו יש בה ט' ומקצה וספק פסול ג"ט פסולה, בין דכי שקלת לה

באר הגולה

בה: * כל זמן שיש בו ארבעה טפחים, ואם הניח נסר רחב ד' טפחים אפסא דמטללתא, אף-ע"פ שלא הנניס לטבה אלא ג' טפחים פסולה, הניי לה פסול היוצא מן הסבה דנדון בסבה [נמרא רף יד ע"כ]. ועין במגן אברהם בשם המאור דמריי בסבה קטנה, וכאשר נגפה אלו הארבעה טפחים מהן לא ישאר הקשר סבה: * אויר וכו', בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה, שקרי אין כאן הפן לפכה, דבזה לא ישי' לומר דפן עקפה כיון שאין פאן אלא אויר: * בפחות משלשה קשרה ומצטרף וכו', האמרין לבדו והיי פסוחים: * ואין ישנים תחתיו, הוא סדון אכילה, ונקט שנה בכל מקום, משום דבזה אסור אפילו צרא, מה שאין כן באכילה ואחרונים. ודון זה הוא ג"כ בין אם הוא באמצע או מן הצד, וטעמא בגמרא דהא דאמרין אין ישנים תחתיו הוא מדאורייתא, הקמקשה הנמרא שם וזי איבא מדי דאצטרופי מצטרף והוא עצמו אינו קשר, ומשני שם, עין שם: * הלכה אם אויר שלשה במקום אחד, אפילו מצטו וכו', (הוא הדין הלכה פסול בארבעה טפחים בסבה גדולה ומצטו בין בקנים ובין באויר [שיטת ריב"ב]:

מקצה ברוחה, דבגבה רחוק ממנו שלשה טפחים, (י) אין מצטרפין: (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו כל זמן וכו'. רוצה לומר, דאף דהספק קלה קשרה היא, מפל מקום אורו המקום בין שהוא ארבעה טפחים הוא מקום חשוב לעצמו ואין מהבטל לגבי הסבה: (ז) שיש בו ארבעה טפחים. (אפשר אפילו אם בפנים הספקה אין בו פי אם שלשה טפחים) וטעם אחד בולט לצד חוץ, אפילו הכי (ח) אסור לישב תחתיו: (ח) שאין בה אלא שבועה על שבועה, אינו מרדק, דאפילו הספק מתוקנת הפעיה ומקצה ויש בה ספק פסול שלשה טפחים, פוסלת כל הספקה, בין דכי שקלת לה לפסול ליבא הקשר סבה [מ"א]. ועין בגאולה נב"ה: (ט) פשרה וישנים תחתיו, דבין שהיא רכר מוצט, (י) השיב כמאן דליבא [ט"ז]: ב (י) ואין ישנים תחתיו. הא דתמיר אריר מספק פסול בסבה קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אויר בשלשה טפחים ורביא שגראה בספק פסול: (יא) ודוקא שהולך וכו'. קאי אפחות משלשה טפחים, ולענין שלשה טפחים מקבאר לקמה: (יב) ראשו וכו', בר"ן איתא דראשו או רבו, וכן משמע בריטב"א, עין שם: (יג) שהפסיק הסבה לשתים, רוצה לומר, שהספק הנה לה שלש דפנות, והכך הפסול או האויר הולך על-פני ארבעה, ולכן פוסלת כל הסבה, דליבא בכל צד אלא דפן ומקצה: (יד) אבל אם נשאר וכו', רוצה לומר, שהפסול או האויר הולך לתחת, ונשאר שיעור סבה במקום אחד לצד דפן האמצעי של הסבה: (טו) המקום שהוא קשר, דהא יש לו שלש דפנות, אבל חלק החיצון שמעבר השני פסול, דהא אין לה כי אם שתי דפנות. (יז) ואם יש פחות מארבע אמות ממנו האמצעי עד סוף של הספק פסול, (יז) אף חלק החיצון קשר, דאמרין דפן עקפה עד שם, אבל אם אויר מפסיק, פסול חלק החיצון, דהא באויר ליבא למיטר דפן עקפה: (טז) ואף שמבחוץ, רוצה לומר, שפנים אף חלק החיצון שמבחוץ א"כ פן קשר, בין בספק פסול ובין באויר, כגון שמחבר מן הצדדים, או מצטרף הפנימי והחיצון להקשר סבה, דהניו אפילו אין בפנימי לבד שיעור הקשר סבה [מ"א בשם הפוסקים]; ומכל מקום אורו חלק של אויר או ספק פסול אין לישב תחתיו לכלי עלמא, ובספר בכורי יעקב מפקפק על זה שפתבנו דמצטרף הפנימי והחיצון להקשר סבה, עין שם: ג (יז) ספק פסול פחות מארבעה ואויר אצלו וכו', רוצה לומר, אפילו היה הספק באמצע על-פני כל ארבי, אפילו הכי אין מצטרף אצלו האויר לפסול הסבה משום דלא שני שיעוריהו לתדיר, ודינם כנ"ל בסעיפין הקודמין: במקום ספק פסול, בין דאין בו ארבעה טפחים מותר לישב תחתיו, ובמקום האויר, אף דאין בו שלשה טפחים אין ישנים תחתיו, פ"ל בסעיף ב: (יח) אבל בקטנה וכו', דשם שני שיעוריהו לתדיר, דגם ספק פסול דינו שם בשלשה טפחים לפסלו, כנ"ל בסוף סעיף א, הלכה מצטרפים תרניהו לקסלו קש"ש בין שניהם שלשה טפחים: ד (יט) יש להסתפק וכו', ולכן אם

שער הציצית

(י) ולא אמרין חבט וכו' ולבדו להחמיר [שם]: (יא) וכו' דאטרין לגיל בסימן תרכ"ט ע"פ י"ח שהספק על ציצית הבדואי אין בו ד' טפחים, משום דנששו כשבוירין של פסחות, אפשר דבעיננו ג"כ מ"כ. וכתבתי בלשון 'אפשר' משום דתמגין אברהם מסתפק בזה, עין שם: (יב) ולא פרוש משעם לבדו, דהכתי ורביא נזבא כממשות טפסיק לא שני לבדו, ודוקא באויר שנה לבדו [פמ"ג]: (יג) הראש: (יד) ומכל מקום החלק הפנימי ג"כ קשר, דלגבי דילה לא אמרין דפן עקפה: (ט"ז) [שם]:

(י) ולא אמרין חבט וכו' ולבדו להחמיר [שם]: (יא) וכו' דאטרין לגיל בסימן תרכ"ט ע"פ י"ח שהספק על ציצית הבדואי אין בו ד' טפחים, משום דנששו כשבוירין של פסחות, אפשר דבעיננו ג"כ מ"כ. וכתבתי בלשון 'אפשר' משום דתמגין אברהם מסתפק בזה, עין שם: (יב) ולא פרוש משעם לבדו, דהכתי ורביא נזבא כממשות טפסיק לא שני לבדו, ודוקא באויר שנה לבדו [פמ"ג]: (יג) הראש: (יד) ומכל מקום החלק הפנימי ג"כ קשר, דלגבי דילה לא אמרין דפן עקפה: (ט"ז) [שם]:

הלכות ספח סימן תרלב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אין בו פי אם שלשה טפחים⁶⁶ וכו', אסור לישב פתקיו⁶⁷.

66 היינו כשיש דופן שמפרידה בין השלשה טפחים לבין הטפה [שבוה הסתפק המג"א], אך אם אין שם דופן שמפרידה, אלא רק שאין שתי הדפנות שבעד נמשכות עד למקום הטפה, כתב בבית הלל (ד"ה בל) שמפורש בגמ' שהנסר נחשב כנסר ארבעה, ופסול.

ואם הסכך הפסול מסכך פחות משלשה טפחים בתוך הסוכה נער הדופן] יותר מטפח מבחוץ, דקדק הגר"צ פראנק (מקראי קודש סוכות ח"א סי' יב) מדברי המשנ"ב כאן שאינו נדון כסכך פסול ברחב ארבעה טפחים, וכן מבואר ברבינו אברהם מן ההר (סוכה יד, ב) ובמאורי (שם) לענין נטר הנמצא על פתח הסוכה [ואין דופן שמחלקו באמצע], שרק כשנכנס הנטר לסוכה בשיעור שלשה טפחים, שהוא שיעור חשוב הפוסל בסוכה קטנה, נחשב הוא כסכך פסול ברחב ארבעה טפחים [בצירוף הטפח שמבחוץ, על ידי דין פסול]. אך לא כשפחות משלשה טפחים מהנסר נמצאים בתוך הסוכה, ובחי' הרי"ט"א (שם) הסתפק בזה. מאידך, החו"א כתב (א"ח סי' קמד ס"ק ד) לגבי נטר שעל פתח הסוכה [ואין דופן באמצע], שגם אם רק פחות משלשה טפחים מהנסר נמצאים בתוך הסוכה, נחשב הוא כסכך פסול ברחב ארבעה טפחים לענין זה [ואף על פי שאין בחלל הסוכה אפילו שיעור חשוב של שלשה טפחים, וראה מה שביאר הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה סוכות פי"ז דבר הלכה אות יב) שכשיש סכך פסול בשיעור ארבעה טפחים אסור לשבת אפילו תחת טפח אחד ממנו, מפני שהוא חלק מ'מקום חשוב' של סכך פסול, ואם כן הוא הדין בענינו החלק הנמצא בסוכה הוא חלק מ'מקום חשוב' של סכך פסול].

7) ואם סכך הסוכה כולו כשר, ומעליו יש גג שנמשך שלשה טפחים על גבי הסוכה, ועוד טפח נוסף מחוץ למקום הסוכה, כתב הגר"צ פראנק (מקראי קודש שם) שנראה שאינו פוסל את הסכך מדיון ארבעה טפחים של סכך פסול, ולא החמירו בזה אלא כשהנסר המסכך עצמו נמשך מחוץ לסוכה, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם ארחות הלכה הע' 37). ולענין סוכה קטנה באופן זה, ראה מה שכתבנו על השע"צ (ס"ק יא).

[שע"צ ס"ק יא]

לשום דהתנין אבדכם מקטפת פנה⁶⁸.

8) והחו"א כתב (א"ח סי' קמד ס"ק ב) שהמג"א לא הסתפק בזה, אלא הכריע שמוותר לשבת תחתיו, כיון שדופן חולקת את הנטר הפסול, וגורמת שמה שמחוץ לחלל הסוכה אינו נחשב כחלק מהנסר, וכן כתבו הבכורי יעקב (ס"ק ג) וש"ת אמרי יוסר (ח"א סי' עא). הוסיף החו"א (שם), שאף המהרש"א (סוכה יד, ב) שהביא המג"א [נחלק עמו], ידה שמוותר לשבת תחתיו, וכתב עוד, שהוא הדין גם בסוכה קטנה שמונח נטר ארבעה טפחים על גבי הדופן ופחות משלשה טפחים ממנו נמצאים בתוך הלל הסוכה.

והמנהג למעשה [כיון שכתב המשנ"ב והשע"צ בלשון 'אפשר'], מבואר בש"ת שבט הלוי (חי' סי' צט) שהוא להקל בדעת החו"א, וכן נקט הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה סוכות פי"ז ארחות הלכה הע' 37).

וצורת הפתח שנעשתה כדי להפסיק באמצע הסכך הפסול ולחלקו [כגון באופן שיש פחות משלשה טפחים בתוך הסוכה, שכתבנו לעיל (הע' 6) שמחיצה מועילה לחלוק], כתב בספר מקראי קודש (סוכות ח"א סי' יב) שמועילה להפסיק, וכן כתב בש"ת שבט הלוי (שם). וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שם ס"ח) שמן הדין מועילה להפסיק, אך הוסיף (שם ארחות הלכה הע' 39) שלמעשה יתלו וילק וכו' בתוך צורת הפתח [ולחתנו הורה להחמיר לעשות

מחיצה גמורה]. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פי"ז הע' סד) שאין צורת הפתח מועילה להפסיק. והגר"י קרלין (חט שני סוכות עמי רכו) הסתפק בדבר, ולמעשה רעתו שיש לעשות מחיצה שרוחבה שבעה טפחים, או להעמיד במשך שבעה טפחים קנים במרחק פחות משלשה טפחים זה מזה, ובהמשך אפשר לחלק את הסכך על ידי צורת הפתח.

ואם גובה המחיצה אינו אלא עשרה טפחים ואינה מגיעה עד הסכך הפסול, צידד בספר מקראי קודש (שם) שאין אומרים בזה דין נוד אסיק, ולכן אינה חולקת את הסכך, וכן מבואר בבכורי יעקב (שם) שאין מחיצה חולקת אלא אם כן היא מגיעה עד הסכך. מאידך, החו"א כתב (שם ס"ק ד) שגם באופן זה מועילה מחיצה לחלק את הסכך, וכן כתב בש"ת שבט הלוי (שם), ובחי' סי' עג אות ה). ובש"ת אמרי יוסר (שם) כתב, שאם הדופן מגיעה עד גובה הסכך הכשר אך לא עד גובה הסכך הפסול [הגבוה ממנו], חולקת היא את הסכך הפסול, כיון שאומרים עליו 'חבוט רמי' ומשפילים אותו עד לגובה הסכך הכשר, והביאו בש"ת מנחת יצחק (חי' סי' ס אות ב).

ולענין סוכה קטנה שהמשה או ששה טפחים ממנה כשרים, והטפח או טפחיים הנותנים נמצאים תחת גג שרוחבו ארבעה טפחים, כתבו בש"ת אמרי יוסר (שם) ובש"ת מנחת יצחק (שם) שאם יעמיד דופן תחת אמצע הגג, הריחי חולקת את הגג, והסוכה כשרה [וכפי שמבואר ברש"י (סוכה יד, ב) בין לפי המהרש"א (שם) ובין לפי המג"א (כאן)].

וכלים העומדים כמחיצה כדי להפסיק באמצע הסכך הפסול, וברעת האדם ליטלם משם בתוך ימי החג, דעת הגר"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פי"ז הע' סה) שמועילים להפסיק.

[משנ"ב ס"ק ח]

סכך פסול שלשה טפחים, פוסלת כל הסכה⁶⁹ וכו', ועין באל"ה דקה"ט.

9) ואם הסכך הפסול בשיעור שלשה טפחים בסוכה הקטנה אינו נמצא במקום אחד, אלא במקום אחד יש טפח וחצי ובמקום אחר יש עוד טפח וחצי, כתב החו"א (א"ח סי' קמד ס"ק ד) שנראה שהסוכה כשרה.

10) שם (ס"ק ג) כתב, שבין שהסכך הכשר רחב יותר מארבעה טפחים, הסוכה כשרה, שהרי אף בסוכה שרוחבה אינו אלא שבעה טפחים, די בכך שיש בה יותר מארבעה טפחים סכך כשר, וכן כתב החו"א (שם ס"ק ג) שסכך פסול שאינו רחב ארבעה טפחים ואין לו מקום חשוב לעצמו, אינו נחשב סכך פסול בעצמו, ופסולו בסוכה קטנה הוא רק מחמת שלמעשה חסר שיעור סכך כשר, ולכן יכול הוא להצטרף להשלים את החסר בשיעור הסוכה, וסיים, שצ"ע לדינא [וכן כתב שם (ס"ק ד) שאף שיש לצרד להקל, מי"מ לא הוכרע להקל].

[משנ"ב ס"ק י]

ואין ישינים פתקיו⁷⁰.

11) ואף שממה שאין ישינים תחתיו מוכח לכאורה שמקום האויר אינו חלק מהסוכה משום שאינו מיצל, ואם כן קשה איך מצטרף להשלים שיעור הסכך, ביאר בש"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' קעח עק"ב) שגאמרו בסכך שני דינים, שמלבד צורך להיות מיצל צריך להיות גם מחיצה שבעה טפחים [והיינו שצריך הסכך להיות כמחיצה כעין שנצרך בדפנות, אלא שאמרה התורה שמחיצת הגג תהיה עשויה מסכך כשר], ואם כן מדיון עשיית צל אין מקום האויר המשך במילואים עמוד 67

